

Les polítiques territorials d'educació artística i cultural

Published by [Interacció](#) [1] on 17/05/2012 - 09:30 | Last modification: 13/07/2026 - 15:09

L'educació artística deixa de ser un conjunt de programes impulsats des de l'estat francès per convertir-se en una política territorial que depèn cada vegada més de la capacitat de les administracions locals per construir aliances, coordinar actors i donar coherència a iniciatives disperses.

Aquest estudi del Departament d'Estudis, Prospectiva i Estadística del Ministeri de Cultura francès és especialment interessant perquè identifica un canvi de paradigma. El seu interès no rau tant en descriure dispositius concrets com en interpretar una transformació institucional: el pas d'una política concebuda des del centre de l'Estat cap a una política construïda des dels territoris. A partir de sis estudis de cas al Nord-Pas-de-Calais i als Països del Loira, l'informe proposa una tipologia de les formes d'organització territorial de l'educació artística i cultural i reflexiona sobre les noves funcions de les administracions públiques.

L'autora parteix d'una constatació clara. En dues dècades, l'educació artística i cultural ha deixat de ser una política experimental per convertir-se en un camp consolidat de l'acció pública. Aquesta evolució s'ha sustentat sobre tres grans processos: la multiplicació de les propostes educatives, la seva progressiva professionalització i l'ampliació dels partenariats entre administracions, escoles, equipaments culturals, artistes i entitats. El resultat és un sistema molt més ric que l'existent als anys noranta, però també molt més complex de governar.

L'aportació més significativa del document és mostrar que el principal repte ja no consisteix a crear més activitats, sinó a construir polítiques territorials capaces d'articular-les. Segons l'estudi, durant molts anys els diferents dispositius van poder coexistir sense massa coordinació perquè l'oferta encara era limitada i l'impuls provenia principalment de l'Estat. Quan les iniciatives es multipliquen i els governs locals incrementen la seva implicació financera i política, aquesta simple juxtaposició deixa de ser eficient. El problema passa a ser la coherència del conjunt. És en aquest context que l'autora descriu el pas d'una política "territorialitzada" a una política "territorial". La diferència és substancial. En el primer model, el territori és l'espai on s'apliquen programes dissenyats des de l'administració central. En el segon, el territori es converteix en el lloc on es defineixen les prioritats, s'organitzen les aliances entre actors i es construeixen projectes adaptats a les característiques socials i culturals de cada comunitat. Aquesta evolució reforça el protagonisme dels municipis i les intermunicipalitats, però també exigeix noves formes de governança i una redistribució dels papers entre Estat, administracions territorials i operadors culturals.

? L'educació artística i cultural deixa de dependre només dels programes per passar a dependre de la qualitat de

les connexions entre els actors del territori.

Per explicar aquesta diversitat, l'estudi proposa una tipologia de cinc models territorials. El primer correspon a les polítiques integrades, on l'educació artística s'articula amb les polítiques educatives, culturals, juvenils i socials dins d'un projecte coherent de ciutat. El segon agrupa les polítiques focalitzades en determinades disciplines o prioritats estratègiques. El tercer identifica territoris amb una governança multipolar, on diferents institucions comparteixen el lideratge. El quart descriu situacions segmentades, caracteritzades per la coexistència d'iniciatives poc coordinades. Finalment, el cinquè model correspon a territoris on la dinàmica depèn sobretot d'impulsos externs procedents d'altres administracions o organismes. L'autora evita presentar aquesta classificació com una jerarquia. Cada configuració respon a una història institucional, unes capacitats i unes relacions d'actors específiques.

Aquesta perspectiva constitueix probablement la contribució més duradora de l'estudi. En lloc d'assumir que existeix un model òptim exportable a qualsevol territori, defensa que l'eficàcia de les polítiques depèn de la seva capacitat d'aprofitar les competències, els recursos i les relacions ja existents. La bona política no és la més homogènia, sinó la més coherent amb les condicions locals.

L'informe identifica també un desplaçament dels objectius. La democratització de l'accés continua essent una finalitat central, però hi apareix una preocupació nova: donar coherència a una oferta fragmentada. La proliferació de programes, institucions i fonts de finançament pot generar més oportunitats, però també dificulta la comprensió del sistema tant per als professionals com per als centres educatius o les famílies. D'aquí la importància creixent dels itineraris educatius, dels diagnòstics territorials, dels processos d'avaluació i de les estratègies de coordinació entre administracions.

La lectura actual del document permet també introduir alguns matisos crítics. El primer és temporal. Escrit abans de la consolidació del paradigma dels drets culturals, l'informe continua situant l'escola com el principal espai d'accés a l'educació artística, mentre que avui les polítiques culturals tendeixen a reconèixer trajectòries educatives molt més distribuïdes entre espais comunitaris, equipaments culturals, entorns digitals i iniciatives ciutadanes.

El segon és conceptual. L'estudi identifica amb precisió la necessitat d'una nova governança, però continua pensant-la sobretot com un problema d'organització institucional. Aspectes que avui ocupen un lloc central, com la participació ciutadana, la cocreació, els drets culturals o les desigualtats territorials en les capacitats institucionals, hi apareixen encara de manera molt incipient.

Finalment, el text resulta especialment interessant perquè anticipa una idea que després esdevindria recurrent en moltes polítiques culturals locals: el valor de les administracions públiques no depèn únicament dels recursos que mobilitzen, sinó de la seva capacitat per connectar actors, construir confiança i sostenir formes estables de cooperació. Llegit des d'avui, aquest és probablement el seu llegat més rellevant. (n. de l'e., 2026)

Referència

Enel, F. (2011). *Politiques d'éducation artistique et culturelle : rôle et action des collectivités locales*. Département des études, de la prospective et des statistiques, Ministère de la Culture.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Informe

Categories: Informes i documents

Tags: educació i cultura

Tags: governança cultural

Tags: polítiques culturals

Tags: desenvolupament territorial

Tags: recerca cultural

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2012/politiques-territorials>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/deps-ce-2011-2.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/5146>